

Chắc chắn, ASEAN là quan trọng. Thiệu vọng ASEAN, các nước Đông Nam Á có thể tiếp tục lúng túng bởi những chia rẽ sâu sắc, sự thiếu tin tưởng và những hận thù. Không có ASEAN, có thể các nước Đông Nam Á sẽ vẫn là những con tịt và mục tiêu trong các cuộc tranh giành miền tay khác của các cường quốc quan trọng ngoài khu vực.

Năm 2017, ASEAN kỷ niệm 50 năm thành lập. Tôi với các thế hệ công nhân người dân, những công nhân vẫy cờ phấp phới đón ánh và đánh giá. Là một người hoạt động ngoại giao trong 30 năm, phần lớn thời gian đó liên quan đến ASEAN, tác giả (Marty Natalegawa, Bộ trưởng Ngoại giao Indonesia, giai đoạn 2009-2014) phải thừa nhận mình không đúng đắn nhiên có xu hướng không ngừng tán đồng những gì tốt trong các thành tựu trước đây của ASEAN. Tác giả có xu hướng xem xét chi tiết những gì liên quan đến quá khứ hơn để có góc nhìn để mở ra những đóng góp không ngừng của ASEAN trong tương lai.

Chắc chắn, ASEAN là quan trọng. Mặc dù ASEAN kiên quyết tránh tịt cựa mục đích an ninh, những chia rẽ bao giờ đối mặt khi sự thất vọng việc nâng cao nhận thức về an ninh đáng tin cậy trong nhóm là tuy nhiên đối diện với những khát vọng kinh tế và công đồng của nó. Thiệu vọng ASEAN, các nước Đông Nam Á có thể tiếp tục lúng túng bởi những chia rẽ sâu sắc, sự thiếu tin tưởng và những hận thù. Không có ASEAN, sẽ không phải không ngừng ngừng nới rộng các nước Đông Nam Á vẫn là

những con tít và mục tiêu trong các cuộc tranh giành mồi tay kẻ khác của các công quốc quan trọng ngoài khu vực. Quả thực, một ông Nam Á thiêu vừng ASEAN hơn quá đổ vừng vào các vòng xoáy xung đột tái diễn bất hình quá quen thuộc của tình trạng chếm phát triển v kinh tế và biến đng chính trị kèm theo các hậu quả v nhân đ, v t ch t và qu n tr. Không c n ph i nói, nó không ph i luôn luôn thu n bu m xuôi gió.

Những thách thức đ i v i s th ng nh t của ASEAN không thi u và đã đ c ghi nh n rõ. Những câu h i v s liên quan của ASEAN trong một th gi i đang thay đ i nhanh chóng đã đ c đ ra. Quả thực, tác gi nh i nh i u l n khi mà những kẻ gièm pha đã coi th ng ASEAN. Những sau t t c, ASEAN đã th hi n s ki n c ng của mình. Rút cu c, ASEAN đã ch ng minh s c n thi t của mình. Nó là quan trọng. Th c t, những đóng góp của ASEAN hoàn toàn là mang tính bi n đ i. "Ni m tin chi n l c" đã thay th s thi u h t ni m tin đã t ng ph bi n trong quan h gi a các n c ở ông Nam Á. "Vai trò trung tâm" của ASEAN trong vi c xây đ ng c u trúc an ninh chính trị và kinh tế của m t khu vực r ng l n h n đã l n át t m nhìn v m t ông Nam Á t m th ng b v v ng vào những cuộc đ i đ ch gi a các công quốc ch ch t gây chia r. Và s l c quan v tri n v ng kinh tế của khu vực có r t nh i u, trái v i những thách thức đang gây n n chí trên m t tr n này mà chúng ta đã ph i đ ng đ u trong những th p k qua. Quả thực, đ ph h p v i l i h a t p trung vào ng i dân và liên quan đ n ng i dân, bên c nh vi c c i thi n v t ch t cho ng i dân của mình, ASEAN t p t c coi tr ng và thúc đ y nhân quy n và các nguyên t c dân ch nh là những m c tiêu ch ch t.

Tuy nhiên, ngay c khi chúng ta ghi đ u k ni m 50 n m thành l p ASEAN, thì chúng ta ph i có trách nh m đ t ra câu h i r ng li u nó có còn ph h p v i m c đích trong 50 n m t i hay không. Li u ASEAN có đ c trang b đ n m b t các c h i và gi i quy t các thách thức xu t phát t m t th gi i đ c đ c tr ng b i s thay đ i liên t c, và qu th c, gia t ng nhanh chóng h n bao gi h t? Li u nó có th đ i phó v i m t th gi i n i mà các khác bi t th c t gi a các v n đ toàn c u-khu vực-qu c gia đang tr n n ngày càng khó n m b t h n? Li u nó có th chèo lái m t ti n trình mang tính xây đ ng xét tình tr ng ph bi n của các v n đ mà không tuân theo các gi i pháp qu c gia đ n ph ng và đòi h i quan h đ i tác h p tác, những trong m t b u không khí chính trị chung đã đ c ghi đ u b i quan ni m ph n đ i ch ngh a toàn c u hóa, ph n đ i ch ngh a khu vực theo ch ngh a dân túy? Li u ASEAN có th h ng th nh trong m t th gi i của các chính sách đ i ngo i giao đ ch mà nh n m nh đ n những thành t u ng n h n t c thì, thay vì các chính sách đã g n l i n v i các nguyên t c cùng có l i mà đã ph c v t t khu vực? Và ASEAN s th c hi n vai trò trung tâm của mình nh th nào trong m t th gi i đ c tr ng b i những bi n đ i đ a kinh tế và đ a chính trị mang tính ki n t o không ng ng?

Không cần phải nói, xét những thành tựu và đóng góp trước đây của ASEAN, ASEAN cần phải củng cố và mở rộng các khía cạnh của sự hợp tác của mình mà đã có tác dụng. Không còn nghi ngờ gì là việc tiếp tục theo đuổi 3 trụ cột có ảnh hưởng sâu xa của Cộng đồng ASEAN, mà trước mắt mình hãy rõ ràng bởi Tầm nhìn ASEAN 2025 được đưa ra gần đây, sẽ có tầm quan trọng chính trong văn kiện này.

Tuy nhiên, theo quan điểm của tác giả, đặc tính quan trọng nhất đối với thành công trong tương lai của ASEAN sẽ là việc luôn sẵn sàng nắm lấy sự thay đổi mang tính biến đổi. Một ASEAN "mọi chuyên văn nhứt thốnng l" giữa một thế giới được trong bởi một thế giới thay đổi chóng mặt - có nguy cơ là không thích đáng và trì trệ. Một ASEAN như vậy, khi đó nhất là đang phản ứng và đáp ứng các sự kiện trước mắt, đưa ra bình luận về những sự kiện đó, hơn là chủ động lên khuôn và định hình chúng. Theo quan điểm của tác giả, ASEAN có kết quả và ý nghĩa nhất khi can thiệp biến đổi - để bắt đầu và nhất là có sự kiên trì, kiên cường và bền bỉ trong ngoại giao để thúc đẩy những sáng kiến này. Một số mục quan trọng trong các quyết định của ASEAN trong 50 năm qua từ các thời điểm quan trọng của khu vực đã làm nên một những đóng góp mang tính biến đổi của ASEAN: Hiệp ước Thân thiện và Hợp tác năm 1976, các quyết định mở rộng tổ chức thành viên ngoài các nước thành viên sáng lập ban đầu; quyết định thúc đẩy tiến trình Xây dựng Cộng đồng ASEAN; và sáng kiến tổ chức Hội nghị Cấp cao Đông Á với sự tham gia vượt ra ngoài ASEAN+3. Tất nhiên, những ví dụ này không có ý định để gọt bỏ đóng góp của ASEAN đối với sự biến đổi cấu trúc kinh tế khu vực.

Trong tất cả các trường hợp này, ASEAN đã không bị hạn chế bởi những gì có thể có được khi đó; và ASEAN cũng không bị xói mòn bởi những thách thức hàng ngày ở thời điểm hiện tại. Thay vào đó, nó đã thông qua một quan điểm nhìn về phía trước - quá thế giới một quan điểm nhìn xa trông rộng - để chấp nhận khu vực như nó đã từng những văn nhìn vào cái nó có thể và thậm chí nên là gì. Bởi vậy, ASEAN là một tác nhân quan trọng của sự chuyển đổi mang tính biến chuyển.

Cần lưu ý rằng trong tất cả những công việc trên đây, Indonesia không bao giờ vắng mặt. Quá thế, Indonesia luôn luôn đi đầu; luôn theo đuổi để xuất sáng kiến cải tiến; kiên nhẫn khi cần phải vượt qua; làm việc nghiêm túc để tra cứu ý thức và quy định sự hữu chung trong dự án ASEAN giữa tất cả các nước thành viên; và giành được sự ủng hộ của các nước này cho các sáng kiến của mình.

Theo quan điểm của tác giả, duy trì kết quả, ASEAN phải luôn nuôi dưỡng và làm sâu sắc thêm đặc điểm "mang tính biến chuyển" của mình. Xét việc không tránh khỏi những thay đổi địa chính trị và địa kinh tế, chúng ta, ASEAN có những lợi ích cơ bản để đem báo rằng những thay đổi đang diễn ra phù hợp với những lợi ích chung. Trong các hình thức cụ thể, ASEAN phải truy cập và thể hiện vai trò trung tâm mà ASEAN luôn tuyên bố.

Như vậy, trong quá khứ, tác giả đã đề cập đến việc ASEAN cần báo đem cho một "sự cân bằng năng động" để với khu vực rộng lớn hơn - sự thiêu vắng của quy định có ảnh hưởng hơn - thông qua việc thiết lập các quy chuẩn và nguyên tắc minh bạch và ràng buộc mà nói về lợi ích chung của khu vực có liên quan đến an ninh và sự thịnh vượng như là những "hàng hóa công cộng". Trong cùng một mạch, tác giả đã nhìn nhận vào "động lực" của sự minh bạch không phải là sự "cân bằng" của sự minh bạch; thúc đẩy việc phát triển một năng lực quản lý không đồng đều và kết hợp thông qua việc tiến động tốt hơn tiến trình của EAS; và đã thúc đẩy việc xác nhận lợi ích cụ thể cam kết với việc không sự đồng ý và giải quyết hòa bình các tranh chấp giữa các nước EAS như đã đưa ra trong Nguyên tắc Bali năm 2011.

ASEAN không được làm cho những tham vọng và triển vọng của mình không gây được ấn tượng. Vai trò trung tâm và sự thích đáng phải giành được. Nó phải được biểu lộ bởi sự minh bạch của những ý tưởng và sáng kiến công nghệ thông qua hoạt động ngoại giao kiên quyết để thực hiện được. Và nhất là phải tin tưởng vào chính các thể chế và các phương thức mà nó đã tạo ra bằng việc tiến động chúng dù cho có thông lệ nhà nước, nhất là trong việc ngăn chặn và giải quyết xung đột.

Điều có thể là một chuyển biến nhiên, nhưng tuy nhiên đáng nhận nhận: ASEAN từng một lần rõ ràng đã là một điều kiện tiên quyết cho những thành tựu trong 50 năm của nó. Tóm quan trọng của ASEAN chỉ được nhận nhận khi các hậu quả của việc chia rẽ thu hút được sự chú ý của công chúng. Giữa lúc ASEAN đưa ra ngày càng nhiều các tầm nhìn, các tuyên bố, và quy định các kế hoạch hành động chi tiết cho các trụ cột của Công đồng ASEAN, thì điều quan trọng là ASEAN tiếp tục có thể tiếp hợp xung quanh một sự minh bạch chi tiết và chi tiết:

- Duy trì và thúc đẩy hòa bình và ổn định khu vực;

- Thúc đẩy sự thịnh vượng kinh tế của ASEAN;

- Mọi bên tuân thủ các nguyên tắc nhân quyền và dân chủ phù hợp với mô hình ASEAN lấy con người làm trung tâm.

Quỹ thực, những "mức tiêu gợn kết" của bên này nằm trong phạm vi lỗi của dự án ASEAN mà được phản ánh trong dự án Công đồng ASEAN 3 trứ cật.

Tác giả tin rằng điều quan trọng là ASEAN tiếp tục thể hiện những mục tiêu thông minh rằng làm như vậy: "thực hiện" hòa bình, thịnh vượng và dân chủ. Một điều công nhận thiết yếu là ASEAN nhận ra sự "liên kết" giữa những mục tiêu và những mục đích của bên này, và do đó nhu cầu để mọi bên sự hiệp lực, các kết và "cân bằng" giữa chúng. Phải có sự gắn kết và mạch lạc đối với 3 trứ cật của ASEAN. Sự thông minh và gắn kết của ASEAN không thể vụn vỡ thông và khoa trương được. Sự thông minh và gắn kết của ASEAN phải luôn được nuôi dưỡng, tham chí được kiểm tra, bởi các sáng kiến chính sách của thế trong 3 lĩnh vực chủ chốt được xác định trên đây. Thách thức đối với sự thích đáng tương lai của ASEAN phần lớn nằm ở sự thiếu và trì trệ, cũng như trong những chia rẽ công khai về các sáng kiến chính sách.

Không cần phải nói, do sự khác biệt về nhu cầu của ASEAN - chính trị, kinh tế và xã hội - nhằm vào để được thừa nhận và sự nhất trí giữa các nước thành viên của ASEAN sự không thể nên dễ dàng hơn. Tuy nhiên, phải ghi nhận rằng đã không và không có lý do gì sao nó trở thành một nhiệm vụ bất khả thi.

Trong quá khứ, ASEAN được coi là thông thoáng và nhanh nhẹn trong việc xử lý sự đa dạng của mình, cả bên trong ASEAN cũng như trong các triển vọng chính sách đối ngoại của các nước thành viên của ASEAN. Dự án ASEAN của bao giờ giờ định một sự định hướng được nhất định về việc quyết định chính sách đối ngoại của các nước thành viên ASEAN. Thay vào đó, các nước thành viên ASEAN khéo léo thể hiện một sự cân bằng và hiệp lực tốt giữa các cân nhắc cạnh tranh nhau thông xuyên qua cấp độ quốc gia, khu vực và toàn cầu để mọi bên rằng chúng bổ sung cho nhau. Các biệt, Hiệp các Bali II mà đã triển khai Công đồng ASEAN 3 trứ cật cũng như Hiệp các Bali III hàng loạt một ASEAN có chung tiếng nói về các vấn đề toàn cầu đang được quan tâm chung là những nỗ lực có tính toán để đạt được những sự hiệp lực như vậy. Đây không phải là những nhiệm vụ dễ dàng. 50 năm qua có đầy đủ các ví dụ khi mà sự thông minh và gắn kết của ASEAN đã được thách. Tuy nhiên, khắp ASEAN đều thể hiện sự kiên cường của mình, và các nước thành viên ASEAN đã duy trì niềm tin vững chắc vào hiệu quả của ngoại giao; vào nghề thuật thuyết phục và đối thoại tích cực. Vì lý do này, tác giả tin rằng điều quan trọng là ASEAN tiếp tục phát triển và nuôi dưỡng phạm vi mà ASEAN đã làm tốt, cả thế đó là phạm vi của "mối quan hệ đối tác hợp tác".

Trong một thế giới được ghi dấu bởi các nền chính trị ngày càng bị chia rẽ ở các cấp độ quốc gia, khu vực và toàn cầu, có vẻ như có một chút ngây thơ và công bằng khi nói về "mối quan hệ đối tác hợp tác". Tuy nhiên, trong thực tế những điều kiện hiện nay đem lại cho các nước thành viên ASEAN một cơ hội duy nhất để đưa ra một câu chuyện thay thế rất cần thiết trong những quan hệ nội bộ quốc gia: một câu chuyện về quan hệ đối tác hợp tác và sự lãnh đạo. Một quan điểm chính trị chung thể hiện niềm tin vững chắc vào giá trị của ngoại giao, và quá trình được biết ngay cả khi những bất đồng hiện ra ngày càng rõ ràng và đưa chủ nghĩa khu vực và chủ nghĩa đa phương chịu trách nhiệm giải quyết các vấn đề mà coi thường các giải pháp quốc gia đơn phương, có thể trở ra là một phần của kế quan trọng của bộ công cụ chính trị của khu vực châu Á-Thái Bình Dương.

Phần nào nhiệm vụ của ASEAN có thể được coi là xua tan mọi khái niệm rằng có tồn tại một kho công cụ không thể lấp được giữa việc theo đuổi lợi ích quốc gia và việc thúc đẩy hợp tác khu vực và thế giới rộng rãi chủ nghĩa dân tộc, chủ nghĩa khu vực và chủ nghĩa toàn cầu quá thực có thể được đưa vào các quy tắc "cùng chung" là tôn trọng lẫn nhau và cùng có lợi. Trong thế giới thế kỷ 21, ý tưởng về một nước đơn phương "chiến thắng" thông qua việc theo đuổi hợp lợi ích của mình, không quan tâm đến bất cứ ảnh hưởng nào, không thể duy trì được. 50 năm qua mình hứa cho cái có thể đạt được nếu các nước ở khu vực Đông Nam Á kiên định theo đuổi sự lãnh đạo hợp tác và quan niệm đối tác như vậy. Mọi vấn đề còn thích đáng, các nước thành viên ASEAN không nên bỏ quên kinh nghiệm này hay coi những đức điểm như vậy là dĩ nhiên trong tương lai.

Mọi có được kết quả thiết thực, quan hệ đối tác hợp tác và sự lãnh đạo phải thêm nhu cầu suy nghĩ của các nước thành viên ASEAN, dù lớn hay nhỏ. Không thể có "chủ nghĩa khu vực tùy theo yêu cầu" ở ASEAN. Dự án ASEAN chỉ mạnh bằng một xích yếm nhất của nó.

Một nguồn khích lệ sâu sắc là ASEAN ngày nay nói bằng khả năng hùng biện và sự điều tiết về tri thức và năng lực dân làm trung tâm và vẻ đẹp gì thích đáng với người dân. Điều này không phải lúc nào cũng như vậy và cần phải làm nhiều hơn nữa ngay cả là duy trì, chủ yếu nói đến làm sâu sắc, thành tựu này. ASEAN phải tìm cách phát triển một ý thức mạnh mẽ hơn về quy định sự hữu và sự tham dự các thông lệ này từ dân chúng của nó. Nó cần phải có gắng để đem vào những chính sách mà ASEAN giúp để tạo thành là có sự thích đáng và lợi ích thiết thực với người dân của nó nói chung.

Marty Natalegawa, Bộ trưởng Ngoại giao Indonesia, giai đoạn 2009-2014. Bài viết được đăng trên báo cáo [Tầm nhìn An ninh Khu vực 2018](#) (tr.26-28) của Hội đồng Hợp tác An ninh Khu vực Châu Á-Thái Bình Dương (CSCAP).

Trần Quang (gt)